

PÅ SPORET AF DANSKHEDEN

Ebbe Kløvedal Reich savner drømme og visioner på Danmarks og danskernes vegne

Af
Laust Riis-Søndergaard

"Intet er så velkendt som glemsel: Man står med en dåseåbner i den ene hånd og et anbefalet brev i den anden midt på badeværelsesgulvet med et tomt udtryk uden på og inden i ansigtet... Hvad var det nu, man begyndte på og skulle gøre færdigt? Hvorfor står man netop der med netop de to ting i hånden, og hvor var man på vej hen, da det standsede?"

Citatet er hentet fra Ebbe Kløvedal Reichs historiske roman "Fæ og frænde - syvenhavs nats fortællinger om vejene til Rom og Danmark", der udkom i 1977. Afsnittet handler om betydningen af beretningen om begyndelsen. "Det sker tit og for alle mennesker, at man glemmer," skriver Reich videre.

"Men tænk, hvis det samme kan hænde for mange mennesker, ja hele folkeslag på samme tid! Og tænk, hvis det hænger sådan sammen, at jo flere mennesker der rammes af det på samtidig måde, des længere varer det ved!

Ja, tænk dybt over det. For sådan forholder det sig nemlig. Lad os tage

danskerne som eksempel. Hvad var det danskerne begyndte på i sin tid som danskere, og hvornår er de færdige med det?"

Det er blevet værre i dag

Vil du reflektere på samme måde og stille de samme spørgsmål anno 2004?

"Ja naturligvis. Det er spørgsmål, som et eller andet antal danskere altid har stillet sig selv. Heldigvis, for ellers havde der ikke været noget Danmark i dag. Svaret er vanskeligere at give. Det varierer fra tid til tid. Hvis jeg skal karakterisere det, jeg havde i bagehovedet dengang, og som jeg stadigvæk har i bagehovedet, så er det selvfølgelig den levende folkelighed, der er målet. Det ligeværdige, lystbårne fællesskab mellem folk. Pligt eller tvang kan ikke udrette noget. Den form for folkelighed er naturligvis ethvert samfunds ultimative mål. Men det er selvfølgelig utopisk, derfor er det der hele tiden."

Har danskerne glemt denne folkelige dimension?

"I hvert fald de ender af vores samfund, som kører med klatten i de her år. De forekommer at have et ret fjernt forhold til folkeligheden. Det var også min opfattelse dengang, men jeg

vil nok mene, at det er blevet værre i dag."

To folk smeltede sammen og blev danskere

Men hvad var det, danskerne begyndte på i sin tid?

"En af de ting, der fascinerer mig mest ved begyndelsen, er, at Danmark er et af verdenshistoriens mest succesfulde forsøg på at forene to folkestammer. Danerne som kommer øst fra, og jyderne og anglerne, som bor på halvøen."

"Det er langt tilbage to helt adskilte folk, som på en eller anden mystisk måde smelter sammen. Denne folkeblanding opfatter jeg for så vidt som den første danmarkshistoriske bedrift. Det er Danmarks forhistorie. Ellers er det jo almindelig kendt, at en ægte dansker, indtil nu i hvert fald, er sammensat af en halv hedning, en kvart katolik og en kvart lutheraner."

Kvinder og bønder er underbelyst

I dine danmarkshistoriske romaner har du flere gange været inde på, at den gamle fortællende danmarkshistorie har været for meget fikseret på militærmagten. Derfor har du ønsket at vende blikket for at skrive historien på ny. Hvor lægger du tyngden i

dine fortællinger om Danmark og danskere?

"Ja, der er langt vigtigere personer at fortælle om end dem, der gik og slog hinanden ihjel. Kvindernes historie, bondernes og det lokale selvstyres historie er eksempler på emner, der har været historisk underbelyst."

"Men der er naturligvis gode grunde til, at vi ikke har hørt så meget om bønderne. De sulter, fryser og dør på samme måde århundrede efter århundrede, og der mangler *schwung* over deres historie. Den er kedeligere. Jeg forsøger at bøje enderne mod hinanden - bondens og den heroiske heltehistorie og gøre noget ud af den, hvor de stoder sammen."

Er der fellestræk ved de historier, du skriver om denne side af danmarkshistorien?

"Et af de elementer, jeg altid vender tilbage til i mine historiske romaner, er det element, der hedder magtens tendens til at fjerne sig fra det folkelige grundlag. Det er ikke nogen skurk-agliggørelse af magten. Det er en objektiv kendsgerning. På den anden side er der folkelighedens pres på magten for at få genetableret kontakten. Det er et arketyrisk politisk drama, som udspiller sig på forskellige måder i forskellige dele af historien. Denne kamp har jeg altid med i

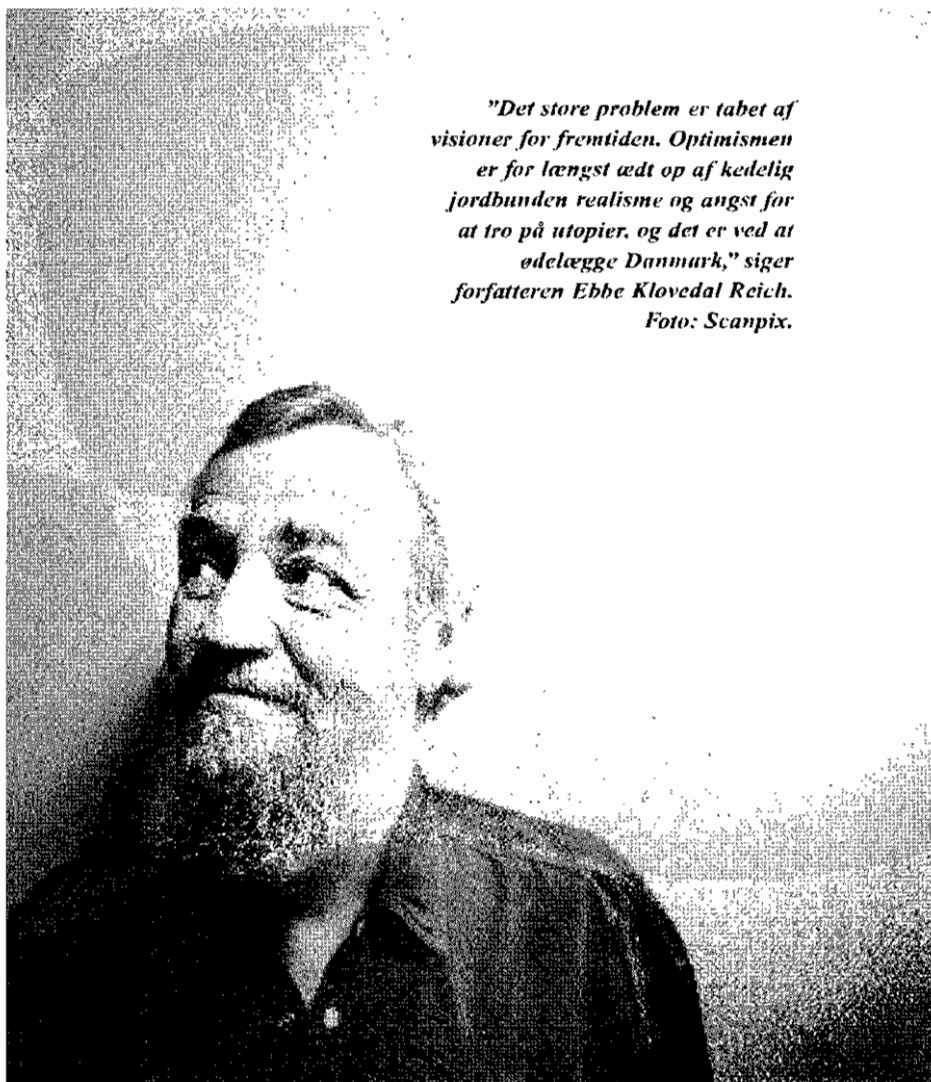
forskellige variationer."

Politikerne ved for lidt om historie
Mange historikere hævder, at danskheden bliver opfundet i 1700-tallet, og at vi gradvis er blevet mere og mere danske, efterhånden som også nationalstaten bliver udviklet. Er du enig i dette udgangspunkt?

"Jeg vil bestemt opponere mod det for tiden fremherskende historisyn, at det danske folk er noget, der blev

opfundet i slutningen af 1700-tallet, og så fik fuld fart på under romantikken. Jeg kan godt se, at der ligger et gran af sandhed i påstanden, men det er mere, fordi der på dette tidspunkt bliver *snakket* om folkeligheden - eller snarere, folkeligheden bliver defineret. Men tyngdekraften eksisterede også før Newton, og folkeligheden eksisterede også før, man begyndte at tale om den."

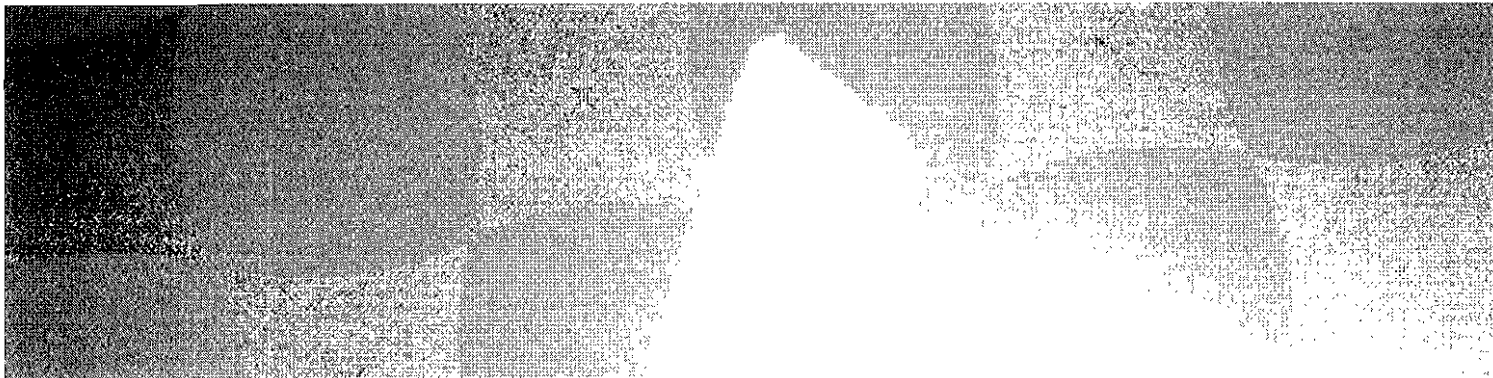
Du mener altså ikke, at man kan

"Det store problem er tabet af visioner for fremtiden. Optimismen er for længst vædt op af kedelig jordbunden realisme og angst for at tro på utopier, og det er ved at ødelegge Danmark," siger forfatteren Ebbe Klovedal Reich.

Foto: Scanpix.

sætte et skel op og sige, her begynder folket, og her begynder danskheden?

“Nej, det er noget sludder, som er i høj kurs for tiden. Det skyldes, at der er et ideologisk behov for at relativere tilhørsforholdet til nationen - af gode og dårlige grunde. Jeg kan godt se, hvorfor man prøver at vænne den danske bevidsthed til at se sig selv som en del af den europæiske virkelighed, frem for at være omklamret af nationalstaten. Sagen er, at der er en del politikere og historikere i tiden, der smider barnet ud med badevandet.”

Hvilken interesse skulle de have i det?

“Jeg tror ikke, det er særlig bevidst. De ved bare ikke noget om historie. De fleste af dem har haft historie i skolen, men til gengæld har de siden været med til at afskaffe den historiske dimension i tilværelsen.”

Vil det sige, at det efter din opfattelse ikke er nødvendigt at arbejde med en ny opfattelse af danskhed og den måde, vi har indrettet og organiseret nationalstaten på?

“Kun halvvejs. Jeg kan godt se behovet. Og jeg kan også se, at der er stor forskel på at være dansksindet i 1700-1800-tallet og nu, fordi det europæiske og ikke mindst det globale perspektiv fylder - og skal fylde mere. Men det er ikke ensbetydende med, at Danmark og danskerne nu skal være en parentes i historien.”

Minister-enevælde

Du opfatter dig selv som føderalist. Kan det forenes med dit syn på Danmark og danskere?

“Ja sagtens. I min prisme er det den eneste måde at bevare danskheden på.

Det er den måde, vi klart kan definere vores deltagelse på. Det er nationen, som deltager og ikke bare ministrene. Fejlen ved den danske EU-politik for tiden er, at man har fået befolkningerne til at tro, at det er bedre at lave et lukket minister-enevælde, hvor de europæiske ministre kan gøre sig fri af indflydelse fra vælgerebefolkningerne.”

“Derved kan de lovgive for et Europa, der er totalt blottet for folkelig legitimitet. Det er den værste tænkelige situation, og den har skabt et stort demokratisk underskud.”

Den globale dansker

I din seneste roman “Himlen og jorden”, der udkom i 2003, taler du om den globale dansker. Er det et nyt perspektiv du har trukket ind?

“Det er et begreb, som jeg befinder mig godt med. Det har altid ligget i mine danmarkshistoriske romaner, som en åbning eller en bevidsthedsudvidelse. Mest udpræget i “Frederik - en folkehog om N.F.S. Grundtvigs tid og liv”, “Rejsen til Messias” og “Fæ og Frænde”, men også i de seneste bøger. Det er inspireret af Grundtvigs universalhistoriske folkelighedsbegreb.”

“Det vigtigste for vores generation af mennesker er, at vi er de første, der har muligheder for at se menneskeheden og verden under ét. Den globale bevidsthed har ikke været mulig før nu.”

“Nu, da vi har den, er det vores forpligtelse at tilegne os den. Navnlige når vi bor på et af de rigeste og mest forkælede steder i verden. Det lokale og nationale skal tænkes ind i en større dimension.”

Utopierne mangler

Har danskerne og dansk politik de visioner og det mod, der skal til for at medtænke denne dimension?

“Det store problem er tabet af visioner for fremtiden. Optimismen er for længst ædt op af kedelig jordbunden realisme og angst for at tro på utopier, og det er ved at ødelægge Danmark. Den altomfattende markedsørelse, understøttet af statistik og prognoser, har fået en tyrannisk magt på højde med den, kirken og teologerne havde i middelalderen. Denne udvikling har utøret den folkelige selvtilid og det engagement, der er forudsætningen for, at demokratiet og visionerne kan få næring. Får vi ikke rettet op på denne skævhed, går der råd i folkeligheden. En folkelighed, der går råd i, ender i populisme og selvretfærdig lukkethed.”

Kan den folkelige selvtilid og de visioner, du savner, genfindes?

“Strukturkommissionens oplæg og den kommunalreform, der nu er i støbeskeen, er da en glimrende lejlighed for politikerne til at vise, at de mener noget med mangfoldighed og nærhedsprincipper. Desværre tror jeg, det ender i endnu større statslig styring af det danske samfund og en udviskning af det lokale særpræg.”

“Vi skal have gang i at fremstille det samfund, som vi helst vil have for vore børn, børnebørn og hinanden. Det folkelige synspunkt skal tilkæmpes, som jeg nævnte tidligere. Der ligger en klar folkelig udfordring i at skabe billeder af en mere humanrettet fremtid og få politisk vægt bagved. Der er andre fortællinger om det nye Danmark og det danskerne kan, end det der har vægt i øjeblikket.”